

Accidentul

MIHAIL SEBASTIAN (Iosif Mendel Hechter) s-a născut la 18 octombrie 1907. În 1927 se stabilește în București, unde colaborează cu diverse publicații: *Cuvântul* lui Nae Ionescu, *Universul literar*, *Țiparnița literară*, *Cuvântul*, *România literară*, *Azi* etc. În 1929 își ia licența în drept la Universitatea din București, iar între 1930-1931 își pregătește doctoratul în drept la Paris, pe care nu-l va definitiva însă. Debutează în 1932, cu volumul *Fragmente dintr-un carnet găsit*. În 1933 publică *Femei*, iar în 1934 romanul *De două mii de ani...*, care va stârni un imens scandal în epocă, autorul ajungând să fie acuzat de reprezentanții tuturor orientărilor politice. Pentru a se explica, publică în 1935 *Cum am devenit huligan*, o adevărată istorie a receptării romanului său. În același an îi apare și romanul *Orașul cu salcâmi*. În 1938 are loc premiera primei sale piese de teatru, *Jocul de-a vacanța*, care se va bucura de un uriaș succes. În 1939 publică eseul *Corespondența lui Marcel Proust*, iar anul următor, romanul *Accidentul*. Din cauza legislației antisemite din epocă, i se interzice să mai publice, i se retrage licența de avocat pledant, iar piesa lui este interzisă. Mihail Sebastian ajunge să se întrețină predând literatura la o școală confesională pentru copiii evrei. În 1943 scrie piesa *Steaua fără nume*, care va avea premiera anul următor, fiind semnată cu pseudonimul Victor Mincu, deoarece autorul nu-și recăștigase încă dreptul de semnătură. În 1945 scrie piesele *Ultima oră* și *Insula* (terminată de prietenul său, Mircea Ștefănescu). Se stinge din viață la 29 mai 1945, în urma unui accident.

CLASICI AI LITERATURII ROMÂNE

MIHAIL SEBASTIAN

◆
Accidentul

Prefață
PAUL CERNAT

CORINT

I

Nu-și dădea seama cât timp trecuse. Câteva secunde? Câteva lungi minute?

Nu simțea nimic. Auzea în jurul ei voci, pași, chemări, dar totul surd și cenușiu, ca un fel de pastă sonoră, din care numai uneori se desprindea cu o subită claritate un clopot de tramvai sau un strigăt, pentru ca imediat să reentre în aceeași rumoare stinsă.

„Vasăzică un accident”, gândi ea foarte calm, aproape cu indiferență.

Gândul nu-i deștepta nicio alarmă, nicio grabă. Avea foarte vag impresia că trebuie să fie lungită pe jos, lângă trotuar, cu capul în zăpadă, dar nu încercă să facă nicio mișcare.

Îi trecu prin minte o întrebare stupidă, fără sens: „Cât să fie ceasul?”

Se încordă să audă tic-tacul ceasornicului de mână, dar nu-l auzi. „S-o fi spart.” Pe urmă, într-un efort de atenție, răsfrântă parcă în ea însăși, observă că de fapt nu aude nimic din propria ei ființă: nici pulsul, nici inima, nici respirația.

„Am stat, reflectă ea, am stat ca un ceasornic.” Și i se păru că surâde, dar nu-și simțea buzele, pe care căuta inutil să le contureze undeva în acest lucru familiar și totuși pierdut, care era corpul ei insensibil.

Își aminti atunci brusc momentul căderii, atât de brusc, încât avu impresia că din nou cade, și auzi încă o dată zgomotul scurt, ca de resort spart, pe care-l auzise atunci.

Nu-l reținuse pe moment, dar acum îi revenea cu o precizie absurdă: sunet sec de ligament care se rupe, de arc ce se sparge,

și într-adevăr i se păru că undeva, în intimitatea acestui trup pe care nu-l mai simțea, ceva trebuie să se fi rupt din loc.

Încercă să se străbată pe ea însăși, cu o scurtă privire interioară, și să surprindă, ca pe o placă de radiografie, locul exact al rupeerii.

Clavicula? Aorta? Rotula?

Pentru fiecare cuvânt, i se părea că trebuie să găsească un răspuns în corpul ei inert, pe care îl asculta din nou silindu-se să-l pătrundă cu auzul, până la cele mai depărtate fibre.

„Hotărât, ceva s-a rupt. Dar ce?”

Vocile creșteau și descreșteau pe stradă, în jurul ei, cu răbufniri zgomotoase și îndepărtări subite. Veneau până la ea, ca prin ceață, aburite.

Deodată o străpunse o senzație ascuțită de frig și în același timp își simți genunchiul drept gol în zăpadă, ca și cum singur din întreg corpul s-ar fi trezit dintr-o profundă anestezie. Ce depărtat, dar ce intens îl simțea! Un moment îl fixă cu gândul și i se păru nespus de straniu acest unic punct sensibil, desprins din leșin ca o mică insulă vie.

Pe urmă, ca un val de sânge, frigul urcă mai sus de genunchi și se răspândi cu o fină rețea tactilă pe pulpă, chemând la viață noi regiuni de epidermă. Zăpada era pufoasă, mângâietoare și avea o moliciune de așternut rece. Își afundă cu oarecare lene piciorul drept în această zăpadă, și îl simți pe de-a-ntregul gol, cu ciorapul căzut până la gleznă.

În aceeași clipă, avu fulgerător senzația rupturii de adineauri. Gândul, care până acum ezitase, merse de astă dată exact spre mica piesă „anatomică” ruptă: jartiera. Liberat, resortul ei metalic se imprima sus pe pulpă, ca un mic sigiliu rotund.

„Trebuie să fiu pe jumătate goală”, gândea ea fără alarmă. Ridică abia atunci capul, și în același timp vocile se limpeziră, ca ieșite brusc din ceață.

— Criminali, striga un domn bătrân, răstindu-se, sufocat de violență, la un vatman, care tăcea încurcat. Criminali. Nu vă

uitați nici înainte, nici înapoi, dați buzna peste călători, peste dame, peste copii...

Omul de la tramvai încercă să schițeze un gest de explicație.

— Păi dacă dumneaei coboară...

— Ei și ce-i dacă coboară? Adică n-are voie?

— N-are voie, că aici nu e stație... zise altcineva, o voce indiferentă.

De jos, ea încercă să-l vadă pe cel care vorbise, dar nu distinsese în întuneric decât o privire fără curiozitate.

— Sigur că nu e stație... reluă vatmanul, puțin încurajat.

Domnul bătrân indignat nu voia să cedeze.

— Foarte rău că nu e. Să fie. Că de aia plătim noi. Bani știți să ne luați, dar stații nu vă dă mâna să faceți. Criminali, bandiți... V-ați îmbogățit pe punga noastră.

Ea simți un zâmbet care flutura în întuneric și, fără să ridice bine capul pentru a-l primi din față, avu certitudinea că e zâmbetul vocii indiferente de adineauri.

— ... Da, bine ne faceți, așa ne trebuie, că suntem proști și nu reacționăm...

Era stupid, desigur, dar își dădu seama că, trântită acolo, în zăpadă, ea nu asculta vocea stridentă a bătrânului indignat, ci urmărirea tăcerea depărtată a celuiilalt.

— ... Da, domnilor, nu reacționăm. Ia să chemăm noi agentul și să-ți trântim un proces-verbal, mă-nțelegi...

În sfârșit, auzi din nou vocea celuiilalt, aceeași voce puțin surdă, puțin leneșă. Vorbea probabil cu vatmanul.

— Vezi-ți de drum, băiatule. Urcă-te în vagon și dă-i drumul.

— Sigur. Să-și vadă de drum și pe dumneaei s-o lase aici, moartă, în zăpadă.

Toate privirile se îndreptară din nou spre ea. În focul discuției fusese uitată, dar acum redeveni personajul principal al scenei.

Se simți ridiculă, trântită cum era – cine știe de când? – în plină stradă, într-un grup de trecători curioși. Ar fi vrut să se ridice, dar singură știa bine că nu va putea.

Aruncă o privire circulară, căutând parcă o figură cunoscută printre acele fețe cenușii, și se opri la bărbatul a cărui voce leneșă o reținuse. Îl recunosc după privirea lui indiferentă, care-i semăna foarte bine cu vocea.

— Decât să te cerți, mai bine m-ai ajuta să mă ridic.

Omul nu păru deloc surprins. Făcu fără grabă un pas spre ea, îngenunche cu oarecare întârziere, îi trecu o mână pe sub brațul drept și o ridică fără prea mare îndemânare, dar cu o mișcare fermă.

Ea nu-și putu opri un mic strigăt de durere, când, pentru ca să se ridice, se lăsă cu toată greutatea pe piciorul drept.

— Doare?

— Nu știu. O să văd mai târziu.

Și acum ce să facă? Cercul curioșilor se strânse și mai tare în jurul ei. Pălăria îi cădea pe ceafă, ciorapul drept îi curgea de-a lungul piciorului, mantoul era plin de zăpadă, mânușile erau ude...

Îi păru rău că se ridicase: fusese mult mai comod pe jos, în zăpadă. Un moment, o ispiti gândul absurd de a se trânti la loc, ceea ce o făcu să surâdă și să-și recapete puțin calm. „Trebuie să scap de ăștia”, își zise ea, înfruntând cu bravură curiozitatea grupului.

Se întorsese din nou spre omul ei, care și el părea acum puțin stânjenit de spectacol.

— Nu vrei să faci cu mine câțiva pași?

Propunerea părea că-l plictisește. Ea se grăbi să-l liniștească.

— Numai câțiva, până la o mașină.

Nu așteptă răspunsul, îi luă brațul și porni lângă el, călcând cu băgare de seamă, ca să nu redeștepte durerea de adineauri.

Nu se vedea nici o mașină, nici o trăsură. Tânărul domn nu se silea deloc să-și ascundă plictiseala. Tăcea cu încăpățânare, absent.

L-ar fi lăsat bucuroasă și și-ar fi continuat singură drumul, dar nu avea încredere în piciorul ei drept. De două ori încercase să calce puțin mai apăsat, și durerea o străpunsese de la gleznă, ca o lamă.

„E prost-crescut, dar am nevoie de el.” Îl luă și mai bine de braț, ca și cum ar fi vrut să-i arate că nu se lasă intimidată de proasta lui creștere și că nu renunță.

Mergea puțin în urma lui, căci nu îndrăznea să-i spună că face pașii prea mari. Îl putea privi pieziș, din profil, fără ca el să observe. Un tip șters, cu trăsături nesigure, tânăr parcă, dar fără vârstă precisă, blond parcă, dar fără culoare certă. „Parcă l-am mai văzut undeva.”

E înalt? E scund? N-ar fi putut spune. În paltonul acela părea înalt, un palton gri, larg, cu buzunare mari, în care mâinile se înfundau cu un aer de securitate.

Continua să tacă, o tăcere de drum lung, închisă, rezistentă, fără expresie.

„Parcă ar fi singur. Parcă n-aș fi lângă el. Parcă ar fi uitat că sunt lângă el. Și dacă într-adevăr a uitat? Dacă se va trezi cu mine de braț și mă va întreba ce caut aici, atârnată de brațul lui?”

Se hotărî, să rupă ea tăcerea.

— Nu înțeleg cum s-a întâmplat. Am alunecat, se vede, de pe treapta tramvaiului. Voiam să cobor.

— Din mers?

Se miră auzindu-i glasul. Credea că n-o aude, că nu-i va răspunde. Surpriza o însufleți.

— Da, din mers. Totdeauna cobor din mers. Nici nu se poate altfel. Eu locuiesc aici aproape, în bulevardul Dacia, și tramvaiul 16 nu oprește decât ori la Donici, ori la Vasile Lascăr. E prea departe. De asta cobor la cotitură, unde tramvaiul o ia pe Orientului. Nu numai eu. Toată lumea care stă prin apropiere. Și nu se întâmplă niciodată nimic. Numai astăzi... Nu știi cum s-a întâmplat...

Treceau tocmai sub bătaia unui felinar. În lumină, figura lui i se păru din nou absentă.

„Ce tip urâcios!” Totuși, îndrăzni să se oprească.

— Nu te supăra. Vreau să-mi ridic ciorapul. Am înghețat de tot.

Se aplecă, dar abia acum băgă de seamă că sângerează: genunchiul drept era roșu, iar mai jos, spre gleznă, unde se zgâriase probabil mai tare, țesătura ciorapului se lipise de rana cu sânge înghețat.

— E grav?

— Nu știu. Deocamdată nu mă doare. Ar trebui să trec pe la o farmacie. Vrei?

El nu răspunse, dar o luă de braț și o întrebă din ochi: „Unde?”

— Nu e departe. Uite, pe trotuarul celălalt.

Trecură drumul. De departe, ea avu oarecare greutate să se recunoască în oglinzile farmaciei, la dreapta acestui domn, care i se părea și mai străin în imaginea depărtată din oglindă. Când se apropie, surâse cu compasiune propriei ei figuri. „Deplorabilă sunt, săraca de mine!” Își scoase cu un gest scurt pălăria și rămase cu ea în mână, consternată.

— Nu pot să intru în halul ăsta. Farmacista mă cunoaște, o să mă întrebe, va trebui să-i explic... Nu vrei dumneata?...

El acceptă fără entuziasm, cu o aprobare încrunțată din sprâncene.

— Ce-ți trebuie?

— Puțină tinctură de iod și... știu eu? Puțină apă oxigenată...

Voi să-și deschidă poșeta, ca să-i dea bani, dar el, fără să aștepte, împinse ușa farmaciei și intră.

De afară, ea îl urmări prin geamul vitrinei, cum intră, cum se descoperă, cum spune bună seara, cum se apropie de farmacista în halat alb. I se păru curios să-l vadă deschizând gura și rostind cuvinte pe care ea nu le auzea. Ciudată voce are! Puțin acoperită, puțin stinsă, și totuși având un accent aspru. Farmacista turna tinctura de iod în sticlă.

De ce durează așa de mult? Trebuie să fie înăuntru o căldură dulce de seră. Balanțele de metal stau nemișcate. Lichide grele, somnoroase, dorm în rafturi, în sticle solemne de cristal.

Farmacista îl întreabă ceva și el răspunde cu destulă voce bună. E mai vorbăreț înăuntru la căldură decât afară, în frig. Dacă l-ar lăsa? Dacă s-ar duce acum, fără să-l mai aștepte? Ce cap uimit ar face nemaigăsind-o, dar și ce sentiment de ușurare ar avea, impertinentul!

Genunchiul începu s-o doară. Mai mult, s-o înțepe decât s-o doară. Se mai gândi încă o dată la căldura bună de dincolo de vitrină și închise ochii. I se părea că alunecă într-un fel de somn...

— Am stat prea mult?

Era vocea lui... Aceeași voce nesigură, care nu apasă pe cuvinte și-ți face impresia că trece pe lângă ele din neatenție.

Nu-i răspunse și nu deschise ochii.

— Ți-e rău?

— Nu, nu mi-e rău. Dar aș vrea să ajung acasă. Am înghețat.

— Spuneai că nu e departe...

— Fii liniștit: nu e. Mai avem douăzeci de pași, și ai scăpat.

Nu aștepta nicio protestare politicoasă din partea lui. Îl luă de braț, decisă să nu-i mai vorbească și nerăbdătoare să poată în sfârșit rămâne singură. Se silea să facă și ea pașii cât mai mari, deși piciorul drept o durea mereu.

Pentru prima oară de când i se întâmplase accidentul ăsta stupid, ar fi vrut să plângă.

Se opri în sfârșit în fața unei case cu multe etaje, se rezemă de portalul de sticlă și îi întinse mâna...

— Aici. Acum, te poți duce. Îți mulțumesc.

El îi strânse mâna o clipă, fără să i-o rețină, și pe urmă duse degetul la pălărie, schițând vag o jumătate de salut.

Ar fi vrut să-i spună: „Ești cel mai urâcios om din lume”, dar era prea obosită ca să-i spună ceva. Îl lăsă acolo, în fața casei, și intră în holul luminos, unde o primi un val de căldură moleșitoare.

... Era singură în ascensor. Apăsă pe butonul ultimului etaj, al șaselea, și apoi căzu pe banchetă, cu un suspin de salvare. Își promise să plângă din toată inima când va ajunge sus în camera

ei. Simțea că nimic nu i-ar fi putut face mai bine: un plâns bun și pe urmă o baie fierbinte.

Undeva între două etaje, ascensorul se opri cu o scurtă zgudu-
itură. Crezuse întâi că a ajuns, dar își dete seama că, de fapt, a
rămas suspendată în drum.

„E ziua accidentelor”, încercă să glumească în gând. Sună
lung pe butonul de alarmă.

Își aduse aminte că vara trecută cucoana bătrână de la al trei-
lea rămăsese o dimineață închisă în ascensor, între două etaje.
Gândul o îngrozi. Apăsă din nou, cu o tresărire de panică, lung,
nervos, răstit, pe butonul roșu. Era în tot imobilul o tăcere adâncă:
numai undeva, departe, slab ca o chemare din altă lume, soneria
de alarmă suna fără răspuns.

Nu mai putea să reziste lacrimilor. Se privea în oglinda drept-
unghiulară din ascensor și i se făcu milă de starea în care se afla,
ciufulită, ruptă, murdară, înghețată. Lacrimi calde, bune, o podi-
diră, și ea le primi cu o subită plăcere, de parcă s-ar fi apropiat de
o sobă caldă.

De jos, cineva, portarul probabil, striga: „Hei, ușa de la al
treilea. Cine a deschis ușa de la al treilea?”

„Ușa de la al treilea” fu închisă: ascensorul porni mai departe,
fără zgomot. Ea ar fi vrut să nu se mai oprească, să meargă mereu
așa și să poată plânge liniștită, în mișcarea lentă, tăcută a
ascensorului.

Sus o aștepta tânărul domn în palton gri. Îl privi uluită, neîn-
telegând ce se întâmplă.

— Dumneata?

— Eu. Am uitat tinctura de iod și apa oxigenată.

Într-adevăr, scoase din buzunar două sticluțe învelite în hâr-
tie multicoloră de farmacie.

— Și cum te-ai urcat?

— Pe scară.

— Șase etaje?

— Șase.